Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΟΝΟΜΑ: ..... **Βαθμός** **%**

ΗΜ/ΝΙΑ: / 11/ 2026 **ΤΜΗΜΑ:** .....

Α.1. Να γράψετε τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα από το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, ανάλογα με το περιεχόμενό της. **(___ /10 μονάδες)**

α. Ο ναυτικός αποκλεισμός της Ελλάδας από τους Αγγλογάλλους, το 1856, στη διάρκεια του Κριμαϊκού Πολέμου, προκάλεσε πείνα, αρρώστιες και ανθρώπινες απώλειες.

β. Η ελληνική ναυτιλία, κατά το 18ο αιώνα, ευνοήθηκε από την έξοδο της Ρωσίας στη Μαύρη Θάλασσα και το εμπόριο που αναπτύχθηκε στα λιμάνια της περιοχής και της Μεσογείου.

γ. Το 1851 η συνολική αξία των εισαγωγών και εξαγωγών ήταν περίπου 36.000.000 χρυσές δραχμές.

δ. Κατά τη διάρκεια του πρώτου αιώνα της ανεξαρτησίας, το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικούεμπορίου της Ελλάδας αφορούσε μεταλλευτικά προϊόντα.

ε. Η οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος των εθνικών γαιών έγινε με νομοθετικές ρυθμίσεις κατά την περίοδο 1870-1871.

Α2. Να αναπτύξετε το περιεχόμενο των όρων: **(___ /15 μονάδες)**

α. «ισοζύγιο πληρωμών»
β. «Εθνικές Γαίες»
γ. «συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή».

Β.1.Να αναφερθείτε εκτενώς **στις εισαγωγές της χώρας** κατά το 19ο αιώνα,καθώς και **τις χώρες** με τις οποίες η Ελλάδα ανέπτυξε **εμπορικούς δεσμούς** κατά την ίδια περίοδο. **(___ /14 μονάδες)**

Β.2. Να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους η Ελλάδα, **πολλές δεκαετίες μετά την ανεξαρτησία της, έμοιαζε περισσότερο με την Ανατολή παρά με τη Δύση**.

(___ /11μονάδες)

Β΄ Ο μ ά δ α

Γ.1. Με βάση τα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α) στους **παράγοντες** που οδήγησαν στην **ανάπτυξη της εκμετάλλευσης του υπεδάφους** κατά τον 19οαιώνα στην Ελλάδα (μονάδες 10) και
β) **στις περιοχές της Ελλάδας που αναπτύχθηκαν μεταλλευτικές δραστηριότητες** καθώς και **στησημασία** τους για την ελληνική οικονομία. (μονάδες 15) **(___ /25 μονάδες)**

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Από τον ορυκτό πλούτο της χώρας είχε αξιοποιηθεί ως τα μέσα του 19ου αιώνα κυρίως η σμύριδα της Νάξου, που αποτελούσε εξαγώγιμο προϊόν. Με το νόμο ΣΒ΄ της 18ης Ιουλίου 1852, η εκμετάλλευση των ορυχείων είχε δοθεί ύστερα από δημοπρασία στον Άγγλο Ρίτσαρντ Άμποτ με ευνοϊκούς για το δημόσιο όρους. Η παραγωγή σμύριδας έφθασε το 1856 τις 40.000 καντάρια, ενώ το 1859 η εξαγωγή απέφερε 256.424 δρχ. Άλλο εξαγώγιμο ορυκτό ήταν η θηραϊκή γη που απέφερε τον ίδιο χρόνο 141.354 δρχ. Αμέσως μετά τη σμύριδα άλλο εκμεταλλεύσιμο υλικό ήταν ο λιγνίτης. Αν και είχε εντοπισθεί στο Μαρκόπουλο Αττικής από παλιά η ύπαρξη στρωμάτων του, τελικά μόνο τα κοιτάσματα της Κύμης ήταν ικανοποιητικά από άποψη εκμεταλλεύσεως, παρόλο που η χρησιμοποίηση του στα πλοία παρείχε τη δυσκολία της μη συναγωνιστικότητας σε σχέση με τους αγγλικούς λιγνίτες, γιατί θα απαιτούσε για ισόποση θερμαντική απόδοση μεγαλύτερους αποθηκευτικούς χώρους πάνω στο πλοίο. Μια σειρά άλλων ορυκτών, όπως γύψοι της Μήλου, κυρίως όμως τα μάρμαρα Πεντέλης, της Πάρου, της Τήνου, της Ελευσίνας και του Ταϋγέτου δεν πρόσφεραν ακόμα αξιόλογο οικονομικό ενδιαφέρον.

[Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ΄, σελ. 180]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Μια θετική προσπάθεια για την άρση των εμποδίων στον τομέα ορισμένων βιομηχανικών υλών σημειώθηκε το 1867 με την ψήφιση νόμου «περί μεταλλείων και ορυκτών». Ο νόμος εκείνος σκοπό είχε να ενθαρρύνει τις ξένες επενδύσεις και να στρέψει την εγχώρια αποταμίευση στην εκμετάλλευση του πλούτου της ελληνικής γης. Πραγματικά, μέσα σε λίγα χρόνια από την ψήφιση του νόμου σημειώθηκε ένας πρωτοφανής για τα ελληνικά χρονικά πυρετός για την έρευνα και εκμετάλλευση του ελληνικού υπεδάφους.

[ΙστορίατουΕλληνικούΈθνους,τόμοςΙΓ΄,σελ.312]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...]η Αθήνα απλώνεται το 1850, αριθμεί 45.000 κιόλας το 1870. Η πρώτη δευτερογενής δραστηριότητα που πήρε σημαντικές διαστάσεις στον Πειραιά ήταν η κατασκευή τούβλων και κεραμιδιών που προορίζονταν για τις νέες οικοδομές της πρωτεύουσας, δημόσιες και ιδιωτικές. Η οικοδομική δραστηριότητα έλκει στην πρωτεύουσα τους μαστόρους απ' όλες τις γωνιές της χώρας, κατατρώει με τη λατόμευση τους γύρω λόφους και μετατρέπει την περιφέρεια του Πειραιά... σε ανθυγιεινή ζώνη στάσιμων υδάτων.

[Χριστίνα Αγριαντώνη, Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα το 19ο αιώνα, Ιστορικό Αρχείο Εμπορικής Τραπέζης, Αθήνα 1986, σελ. 100-101]

Δ.1. Λαμβάνοντας υπόψη το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου και το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών να παρουσιάσετε **το περιεχόμενο της αγροτικής μεταρρύθμισης του 1871**, επισημαίνοντας

και τις **συνέπειές** της στη γεωργία και στην εθνική οικονομία γενικότερα. **(___ /25 μονάδες)**

ΠΗΓΗ 1

Γενικώς, το ελληνικό κράτος, εθνικοποιώντας την γη στα 1828, εμφανίζεται ως πρωτοποριακό μεταξύ των συγχρόνων καπιταλιστικών κρατών, επί του θέματος της γεωργικής πολιτικής. Ομοίως, η εν συνεχεία διανομή της εθνικοποιημένης γης στα 1871 δεν ήταν παρά μια λογική συνέπεια του ίδιου θεμελιώδους κρατικού προσανατολισμού: η διανομή της γης, κατακερματισμένης σε μικρούς οικογενειακούς κλήρους, δεν ήταν αντίθετη με την προηγηθείσα εθνικοποίηση, αλλά μάλλον μια ρεαλιστικότερη εφαρμογή της ίδιας αρχής. Ο κοινός στόχος και στις δύο περιπτώσεις ήταν να εμποδιστεί η μεγάλη γαιοκτησία. Η πρόοδος της μικρής οικογενειακής επιχείρησης, ισοδυναμώντας με μια de facto εθνικοποίηση της γης, είχε ακόμη ως συνέπεια την ευρύτερη εθνικοποίηση της αγροτικής οικονομίας στο σύνολό της, θεωρούμενης ως όλου. Στο σημείο αυτό, η πολιτική του ελληνικού κράτους προανάγγελλε ή την ανάλογη πολιτική των συγχρόνων καπιταλιστικών κρατών υπέρ μιας μικροαγροτικής γεωργίας, όπως αυτή εφαρμόστηκε στα ευρωπαϊκά κράτη από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα.

Κ. Βεργόπουλου, Το Αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα, Η κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας, σ. 115

ΠΗΓΗ 2

Τελικά το Μάρτιο του 1871, ο Κουμουνδούρος, με υπουργό το Σωτηρόπουλο, πέτυχε την ψήφιση νόμου με αποτέλεσμα να διανεμηθούν 2.650.000 στρέμματα σε 357.217 κλήρους με αγοραία αξία 90.000.000 δρχ. Η σημασία της αγροτικής αυτής μεταρρυθμίσεως εκτιμάται πληρέστερα, όταν συνειδητοποιηθεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων χωρικών της εποχής εκείνης αποκαταστάθηκαν ως ιδιοκτήτες στη γη που καλλιεργούσαν. Οι μικροί ιδιοκτήτες καλλιεργητές επιδόθηκαν, όπως ήταν φυσικό, στις πιο κερδοφόρες καλλιέργειες και ιδιαίτερα σε εκείνες που προορίζονταν για εξαγωγή. Μέσα σε διάστημα μιας τριετίας, τα 40% και πλέον των καλλιεργούμενων εκτάσεων καλύπτονταν από φυτείες (σταφιδαμπελώνες, βαμβακοφυτείες, καπνοφυτείες, κλπ.). Οι αγαθές για την οικονομία επιπτώσεις υπήρξαν άμεσες. Από την μια πλευρά παρατηρήθηκε ραγδαία εισροή ξένου συναλλάγματος και από την άλλη τα έσοδα του Δημοσίου από τους τελωνειακούς δασμούς εξαγωγής πολλαπλασιάσθηκαν.
[...] Η αγροτική μεταρρύθμιση έλυσε το πρόβλημα της εθνικής γης. Δεν έθιξε όμως καθόλου των μεγάλων ιδιωτικών εκτάσεων της Αττικής (170.000 στρέμματα ή 40% περίπου του συνόλου), τα οποία είχαν τσιφλικοποιηθεί από την εποχή της Ανεξαρτησίας. Οι γαιοκτήμονες των τσιφλικιών αυτ ών είχαν πετύχει μια σειρά δικαστικών αποφάσεων με τις οποίες του αναγνωρίζονταν τα δικαιώματα πλήρους ιδιοκτησίας. Παρά τις σημαντικές βελτιώσεις που σημειώθηκαν στον αγροτικό τομέα στη δεκαετία αυτή, η γεωργία θα συνεχίσει ακόμή για καιρό να υποφέρει από βασικές ελλείψεις. [...]

ΙστορίατουΕλληνικούΈθνους,Εκδοτική Αθηνών,τόμοςΙΓ΄,σσ.310-311